

ІНСТИТУТ СХОДОЗНАВСТВА
ІМЕНІ А. Ю. КРИМСЬКОГО НАН УКРАЇНИ

ГО «УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КИТАЄЗНАВЦІВ»

НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ДВНЗ «КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»

МАТЕРІАЛИ

XV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КИТАЙСЬКА ЦИВІЛІЗАЦІЯ: ТРАДИЦІЇ ТА СУЧАСНІСТЬ

24 листопада 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

ОРГКОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Співголови оргкомітету:

Антонюк Л. Л. – проректор з наукової роботи ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», директор Інституту вищої освіти ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», д.е.н., професор
Богомолів О. В. – директор Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, д.ф.н.
Кітченко В. О. – завідувач відділу Азійського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, президент Української асоціації китаєзнавців, д.філос.н.

Члени оргкомітету:

Гальперіна Л. П. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», Провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., професор
Гончарук А. З. – головний консультант Національного інституту стратегічних досліджень
Дроботюк О. В. – директор Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), член правління ГО «Українська асоціація китаєзнавців», к.е.н.
Льницький Д. О. – професор кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», науковий співробітник Інституту вищої освіти КНЕУ, д.е.н., доцент
Кальченко Т. В. – професор кафедри міжнародного менеджменту ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», завідувач сектору глобальної місії Китаю Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор
Мавріна О. С. – вчений секретар Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, к.і.н.
Отрошенко І. В. – провідний науковий співробітник відділу Сучасного Сходу Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, д.і.н.
Радівілов Д. А. – заступник директора з наукової роботи Інституту сходознавства ім. А.Ю. Кримського НАН України, к.ф.н.
Черницька Т. В. – доцент кафедри міжнародної економіки ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», заступник директора Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), к.е.н., доцент
Яценко О. М. – заступник завідувача кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана», провідний експерт Інституту досліджень сучасного Китаю ім. Б. Курца (КНЕУ), д.е.н., професор

Секретар оргкомітету:

Гобова Є. В. – молодший науковий співробітник Азійського-Тихоокеанського регіону Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України, виконавчий секретар Української асоціації китаєзнавців, к.ф.н.

Інформаційна підтримка – журнал «Україна – Китай»

Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали міжнародної наукової конференції, 24 листопада 2021 р. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – 340 с.
ISBN 978-966-992-718-7

До збірника включені матеріали виступів наукових співробітників, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів, які взяли участь у XV Міжнародній науковій конференції «Китайська цивілізація: традиції та сучасність» (Київ, 24 листопада 2021 р.). Збірник містить матеріали секцій «Дослідження китайської цивілізації: історія, філософія, культура», «Китай в сучасному світі: міжнародно-політичний аспект», «Сучасна модель соціально-економічного розвитку Китаю», «Теоретичні та прикладні питання китайського мовознавства та літературознавства». Збірник призначений для всіх, хто цікавиться проблемами китаєзнавства, міжнародних відносин і регіоналістики.

УДК 008(510)(063)

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. КИТАЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ: МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

Бокшань Г. І.

РІЗНОАСПЕКТНА ВІЗІЯ КИТАЮ У ЗБІРЦІ ТРЕВЕЛОГІВ
СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ «ЛИСТИ З ПАРИЖА. ЛИСТИ З КИТАЮ» 11

Wei Wenjun

THE INNOVATIVE METHOD OF CULTURAL LANDSCAPE
ARCHITECTURE DESIGN – TAKING NANCHANG
WANDA MAO AS AN EXAMPLE 15

Веденєв Д. В.

РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА АСИМЕТРИЧНОГО ПРОТИБОРСТВА
В ХОДІ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ КИТАЮ ПРОТИ ЯПОНСЬКОЇ
АГРЕСІЇ (1930-і рр.) 19

Воронкова В. Г., Череп А. В.

МІСЦЕ І РОЛЬ КОНФУЦІАНСТВА У СТАНОВЛЕННІ
КИТАЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕНТАЛІТЕТУ
ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ 23

Гамалія К. М.

МУЗИКА В СИСТЕМІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ОСВІТИ 27

Гончаренко А. В.

ПРОБЛЕМА КИТАЙСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ООН
У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ США НА ПОЧАТКУ
ПРЕЗИДЕНТСТВА ДЖ.Ф. КЕННЕДІ 31

Данилова Т. В.

ДІАЛЕКТИКА ОДИНИЧНОГО І МНОЖИННОГО
У ДАВНЬОКИТАЙСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ 35

Дояр Л. В.

КИТАЙСЬКА НАРОДНА РЕСПУБЛІКА
В ПЕРІОДИЦІ УРСР 1950 р. 37

Zhmai A. V.

THE WUZI'S ANALYSIS FROM THE MANAGERIAL POINT
OF VIEW 41

Іщенко П. О.

СТАНОВИЩЕ МУСУЛЬМАН-ХУЕЙ В КНР 45

**СЕКЦІЯ І.
КИТАЙ В СУЧАСНОМУ СВІТІ:
МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ**

УДК 821.161.2

Бокшань Г. І.

ORCID: 0000-0002-7430-8257

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу й іноземних мов
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна*

**РІЗНОАСПЕКТНА ВІЗІЯ КИТАЮ У ЗБІРЦІ ТРЕВЕЛОГІВ
СОФІЇ ЯБЛОНСЬКОЇ «ЛИСТИ З ПАРИЖА. ЛИСТИ З КИТАЮ»**

Ключові слова: тревелог, Китай, філософія, культура, політика.

На початку ХХ століття галичанка С. Яблонська приголомшила краян не лише своєю навколосвітньою подорожжю, а й особливим хистом викладати враження про відвідані терени у вигляді мистецьки вартісних нарисів, оповідань і листів. Спрагла до мандрів і «хаплива на нові враження», молода жінка відвідала Північну Африку, Азію, Нову Зеландію, Австралію та Північну Америку. На зустрічах із читачами-земляками, які виявляли інтерес до її подорожніх рефлексій, що публікувалися на сторінках популярних галицьких часописів, С. Яблонська зазначала: «Ви, певно, цікаві на мій план побуту і мандрівок. Поки що Китай. Китай до вичерпання» [2, с. 154]. На досить тривалий час ця країна стала для допитливої молоді жінки об'єктом різнопланового дослідження: «Поїхала я в Китай, щоби побачити китайців, щоби пізнати їхнє життя, звичаї, мистецтво, віру та все можливе» [2, с. 172].

У збірці тревелогів «Листи з Парижа. Листи з Китаю» С. Яблонська пропонує самобутню багатоаспектну візію Китаю, що охоплює такі сфери життя країни, як сільське господарство, культура, побут, філософія і політика. Отримавши фінансову підтримку для зйомок фільму від компанії «Індокитай», свої спостереження від перебування в країні подорожанка фіксує не лише у різножанрових текстах, але й на фото- і кіноплівці, тому її візуалізація Сходу виглядає детальною і панорамною водночас. Зважаючи на те, як китайці сприймали спроби

фотографування, як доводилося боротися з перешкодами у вигляді забобон і ксенофобії, колекція світлин молодої галичанки видається справою особливої сміливості та відваги. С. Яблонська згадує про це у своїх подорожніх записах: «Китайці не люблять, щоб їх фотографувати. Трудно було б вичислити всі невдатні мої заходи, заки мені вдалося хитрощами зфільмувати кількасот метрів документального фільму з життя юнанців» [2, с. 218]. Вона фіксує і той факт, який ледь не став фатальним для неї самої: у зникненні сфотографованого китайського хлопчика звинуватили «злого духа» з камерою, після чого життя відчайдушної українки опинилося під загрозою.

У своїх тревелогах С. Яблонська напрочуд уважна до всіх проявів життя китайців. Вона помічає особливості землеробства в Китаї, надаючи своїм письмовим враженням міфопоетичного аранжування. Авторка акцентує співвіднесеність сільськогосподарських операцій із природними циклами: «Коли зачинають опадати перші листки квіту, китайці знову йдуть до роботи» [2, с. 129]. Хронологія фіксації подій приватного життя корелює в її рефлексіях із послідовністю етапів землеробства місцевих жителів: «Виїду звідси, коли китайці садитимуть мак, а приїду в Європу, коли вони садитимуть вже риж» [2, с. 129]. С. Яблонська намагається заглибитися у колективну психологію народу, серед якого перебуває, з'ясовуючи причинно-наслідкові зв'язки між способом життя і виробленими традиціями: «Отож, китайці півроку працюють на риж, а другу половину – на насолоду, щоб забути злидні» [2, с. 130].

Авторка тревелогів підкреслює фізичну витривалість місцевих мешканців і ретельність у ставленні до землеробства, про що багато пише у своїх подорожніх нарисах. В особливій шані до землі й увазі до її потреб С. Яблонська вбачає їхню духовну силу та мудрість. Жінку дивують застосовувані китайцями сільськогосподарські прийоми, скажімо, «штучне наводнення китайських піль» [2, с. 209]. З одного боку, вона розуміє певну архаїчність використовуваних технік, а з іншого – визнає переваги того, що на позір видається відсталим і застарілим: «В Китайців існують свої прадідні способи щодо обрібки землі, й вони в них такі сильні, що навіть без надбаних мудрощів та винаходів нової цивілізації сміло можуть змагатися з нами, а навіть подекуди перевищувати нас» [2, с. 211].

Мандрівна галичанка виявляє пильність і спостережливість, споглядаючи зовнішні прояви культури китайців, зокрема традиційний одяг: «Попри поїзд проходять дрібними кроками китайці у своїх широкоруканих загортках та чорних шапчинах на чубку голови, – зовсім подібні до тих, що нам їх змалку показують у школі, а пізніше – у сенсаційних образах у кіні» [2, с. 158]. М. Косенко акцентує схильність авторки до «перевдягання» в чужу культуру», зокрема, на деяких світлинах із подорожі вона постає вбраною в китайське кімоно [1, с. 11]. Оптика С. Яблонської

максимально чутлива до етнічної естетики, кожна деталь, яка потрапляє під її приціл, виглядає дуже виразно. Природня допитливість і цікавість мандрівниці загострюються, коли у фокус уваги потрапляють незвичні речі: вона дивується, побачивши китайок «на штивних малесеньких ніжках, що стрибають з одної на другу, наче горобці» [2, с. 158]. С. Яблонська не задовольняється документальною фіксацією особливостей орієнтальної культури, а прагне віднайти корені усталених звичаїв і досягнути світоглядну логіку їх формування. Так, на її прохання сусід-китаєць розтлумачив походження стародавньої традиції «сповивати від дитинства ноги жінкам, аж доки вони не зрівняються з литками майже у рівенькі заокруглені стовпички, на яких жінці нелегко втекти з дому її пана – мужа» [2, с. 158].

С. Яблонська зі співчуттям ставилася до складних умов побуту китаїців, вона була «зажурена долею Китаю», її вроджена емпатія поширювалася на всіх, хто був упосліджений і зазнавав несправедливості. Слушними вважаємо спостереження М. Косенко, яка пояснює таку позицію мандрівниці приналежністю до на той час «бездержавного народу», що «уможливило співчуття до колонізованих та критику колоніалізму, який не здається природним чи виправданим» [1, с. 10]. Не перешкоджало проявам її доброти і м'якосердості й те, що місцеві жителі вороже сприймали європейку, причому це неприйняття мало прояви фізичних погроз. Перебуваючи у провінції Юнан, С. Яблонська «почувала себе оточеною з усібіч потайними поглядами, повними ненависти та бажання помсти» [2, с. 161]. Попри те, що на вулицях перед нею зачиняли двері й кілька разів цілилися камінням, а перехожі зустрічали сповненими зловорожості поглядами, галичанка продовжувала плекати в собі толерантність до чужої культури і людинолюбство.

Особиста життєва філософія С. Яблонської та її світоглядні орієнтири зазнають корекції під впливом нового середовища. Вона свідомо змін, які з нею відбуваються, і її саморефлексія відображає схильність жінки до духовного росту: «Багато дечого я навчалася в Китаї, а зокрема, витривалості та фаталізму» [2, с. 172]. Гострий розум і гнучкість світоглядної системи С. Яблонської позначаються на її готовності стати «людиною світу», зберігаючи при цьому вроджену українську ідентичність. Молода жінка добре обізнана з тогочасними геополітичними особливостями, що надає їй можливість проводити паралелі між державними устроями різних європейських і азійських спільнот: «Мені здається, що зовсім зрозуміло, що Китай не має охоти віддавати Юнану льо-льотам, Польща нам – Галичини, Москва – України, але з другого боку зовсім ненормально, що Україна хоче бути вільною, що від віків бореться і боротиметься за свою незалежність. Наша пасивність була б доказом браку

підстав до нашої незалежності, до нашого існування» [2, с. 173–174]. Спостереження С. Яблонської свідчать про глибоку поінформованість у стані сучасної їй політичної обстановки і наявність незалежної особистої позиції щодо світового устрою.

Поza увагою української мандрівниці не залишаються цивілізаційні зрушення в Китаї, які відбуваються значно повільніше, ніж у Європі й Америці: вона фіксує наявність електрики і поодиноких автовок. Галичанка усвідомлює відносність поняття «культура» і відмінності в уявленнях про неї в різних народів. Вона довідується, що на Сході технічний прогрес сприймають досить скептично, вбачаючи в ньому джерело додаткових труднощів: «До нашої цивілізації, наших винаходів, поступу китайці ставляться як до пустих речей, без найменшої тривкості, ні значення» [2, с. 204].

С. Яблонська багато розмірковує про ставлення китайців до смерті і померлих. У місцевих цвинтарях її дивує те, що «живі люди тут не мають і половини тих вигод, що мерці» [2, с. 174]. Вона шокована тим, як поліція «на будь-яку провину стріляє по людях, виконуючи на місці кару смерті» [2, с. 191]. Мешкаючи в Юнан-Фу за 200 метрів від площі екзекуцій, С. Яблонська не може зрозуміти велику кількість охочих дивитися на вбивства злочинців: у тих кривавих видовищах її найдужче «дивує байдужість на вид тих екзикуцій, китайців, зазвичай хапливих на враження» [2, с. 193].

Отже, багатоаспектна візія Китаю, репрезентована у збірці тревелогів С. Яблонської «Листи з Парижа. Листи з Китаю», дозволяє акцентувати послідовний і системний підхід авторки до вивчення різних проявів життя мешканців країни, що оприявнюється у докладних характеристиках сільського господарства, побуту, культури й політики. Мандрівниця не лише документально фіксує важливі для сходовознавців деталі тогочасного Китаю, а й супроводжує їх коментарями, що відображають філософське осмислення побаченого й відчутого. У тревелогах виразно візуалізується образ авторки, яка постає сміливою, ризикованою, рішучою, амбітною жінкою з чіткими політичними переконаннями і світоглядними орієнтирами, якій вдалося втілити в життя грандіозні для свого часу задуми і проєкти.

Література:

1. Косенко М. *Репрезентації Сходу у творчості Софії Яблонської. Магістерська робота*. Київ: Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2020. 85 с.
2. Яблонська С. *Листи з Парижа. Листи з Китаю: Подорожні нариси, новели, оповідання, есеї, інтерв'ю*. Львів: ЛА «Піраміда», 2018. 368 с.